

36

ΩΡΕΣ

ΓΙΑ ΤΗ

ΣΠΑΡΤΗ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' Β' Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

36 ΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΠΑΡΤΗ

ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Το ντοκιμαντέρ **36 ώρες για τη Σπάρτη** ακολουθεί τέσσερις Ευρωπαίους που αγωνίζονται στο Σπάρταθλον, έναν διεθνή αγώνα υπερμαραθωνίου δρόμου στα ίχνη του αρχαίου δρομέα Φειδιππίδη. Η ταινία παρουσιάζει την επίπονη προετοιμασία των πρωταγωνιστών και τη δοκιμασία των ορίων αντοχής τους –τόσο για το σώμα όσο και για το μυαλό τους– κατά τα 245 χιλιόμετρα που θα χρειαστεί να καλύψουν μέσα σε 36 ώρες, από την Αθήνα ως τη Σπάρτη.

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το ντοκιμαντέρ διανέμεται σε Γυμνάσια σε όλη τη χώρα και συνοδεύεται από εκπαιδευτικό πρόγραμμα με σχέδια μαθημάτων που συνδυάζουν την κινούμενη εικόνα με πηγές, έχοντας ως στόχο να ενθαρρύνει παιδιά και νέους να ανακαλύψουν τη σημασία του αθλητισμού στην αρχαιότητα αλλά και στη ζωή μας σήμερα.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ: Η σημασία του αθλητισμού στην αρχαία και τη σύγχρονη Ελλάδα

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ: Ανταλλαγή απόψεων, επιχειρηματολογία, έκφραση

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ: Μελέτη πηγών και ερμηνεία κειμένων

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ: Δημιουργία κινήτρων που θα ενθαρρύνουν τους μαθητές να ανακαλύψουν την αξία του αθλητισμού σήμερα.

ΔΟΜΗ

Σε όλους τους θεματικούς κύκλους, προτείνεται ο εκπαιδευτικός να ξεκινήσει με την ΕΝΟΤΗΤΑ 1: την προβολή του ντοκιμαντέρ (26΄) και μια ανοιχτή συζήτηση με τους μαθητές για τη θέση του αθλητισμού στη ζωή μας (15΄), ακολουθώντας το σχετικό σχέδιο μαθήματος.

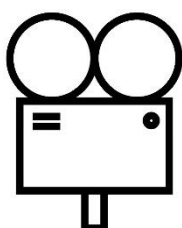
Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αυτενεργήσει και να επιλέξει όποια ενότητα τον ενδιαφέρει, χωρίς να ακολουθήσει απαραίτητα τη σειρά με την οποία αυτές δίνονται. Κάθε προτεινόμενη ενότητα διαρκεί μία διδακτική ώρα (45΄).

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Για την Ενότητα 1, απαιτείται τηλεόραση (ή προβολέας), με συνδεδεμένο DVD ή internet, για την προβολή της ταινίας στην τάξη.

Για τις υπόλοιπες ενότητες, πρέπει να εκτυπωθεί και να διανεμηθεί το ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΜΑΘΗΤΗ (ένα σε κάθε μαθητή).

ΣΥΜΒΟΛΑ

VIDEO

ΚΕΙΜΕΝΟ

INTERNET

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄, Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Μέσα από το προτεινόμενο σενάριο οι μαθητές και οι μαθήτριες επιδιώκεται:

- να εξοικειωθούν με την παρακολούθηση ντοκιμαντέρ στο πλαίσιο της σχολικής τάξης.
- να εξοικειωθούν με την κατανόηση και την αποκωδικοποίηση του οπτικού υλικού. Με άλλα λόγια, να αντιμετωπίσουν το οπτικό υλικό ως «πολύτροπο» κείμενο, το οποίο καλούνται να διαβάσουν και να κατανοήσουν όπως και τα γραπτά κείμενα.
- να αντιληφθούν τη σημασία του αθλητισμού στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου.
- να καλλιεργήσουν και άλλες δεξιότητες πέρα από την ανάγνωση και την κατανόηση. Να βρουν χώρο για τη γραπτή έκφραση των καλλιτεχνικών ενδιαφερόντων τους.
- να ασκηθούν στην ελεύθερη, δημιουργική γραφή.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΝΟΤΗΤΩΝ	3
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	1 διδακτική ώρα για κάθε ενότητα
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	Προβολή ταινίας - Εισαγωγή - Συζήτηση
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	Το ντοκιμαντέρ ως κείμενο: 2Α. Ασκήσεις κατανόησης 2Β. Ασκήσεις δημιουργικής γραφής

ΜΕΘΟΔΟΣ και ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Προτείνεται ο εκπαιδευτικός να ξεκινήσει με την ΕΝΟΤΗΤΑ 1 (προβολή του ντοκιμαντέρ και ανοιχτή συζήτηση για τη θέση του αθλητισμού στη ζωή μας).

Οι υπόλοιπες ενότητες μπορούν να υλοποιηθούν με όποια σειρά επιθυμεί ο εκπαιδευτικός. Μπορούν να μετασχηματιστούν, να παραληφθούν ή να εμπλουτιστούν με άλλες, ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας των μαθητών και τη διαθέσιμη υλικοτεχνική υποδομή.

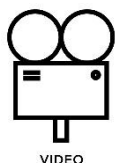
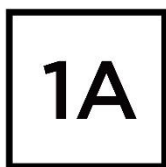
Μέρος των δραστηριοτήτων συνδέεται άμεσα με το υλικό που περιλαμβάνεται στο βιβλίο της Ιστορίας.

Σημείωση: Η Ενότητα 2, «Το ντοκιμαντέρ ως κείμενο», μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από λέσχες/ομάδες κινηματογράφου των σχολείων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Εισαγωγή στο «36 ώρες για τη Σπάρτη» Προβολή ταινίας & Συζήτηση

Προτείνεται η/ο φιλόλογος να προβάλλει το ντοκιμαντέρ διάρκειας 26 λεπτών κάνοντας έναν ολιγόλεπτο πρόλογο για το τι είναι το *Σπάρταθλον*, με βάση τις πιο πάνω εισαγωγικές πληροφορίες, εμπλουτισμένες κατά βούληση. Αφού ολοκληρωθεί η προβολή του ντοκιμαντέρ, προτείνεται να αξιοποιηθεί το υπόλοιπο της διδακτικής ώρας (10 λεπτά περίπου) για δημιουργική συζήτηση με αφορμή το ντοκιμαντέρ.

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ (26')

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ:

Στην ταινία παρουσιάζεται η διαδρομή και η υπεράνθρωπη προσπάθεια αθλητών στο αγώνισμα του *Σπάρταθλου*. Τέσσερις διαφορετικές ιστορίες, τέσσερις διαφορετικοί άνθρωποι. Όλοι τους βρήκαν στο τρέξιμο και στο αγώνισμα του *Σπάρταθλου* ένα σημείο αναφοράς, μια διέξοδο, έναν τρόπο να μην καταβληθούν από τις δυσκολίες της ζωής και να συνεχίσουν να αγωνίζονται.

Το *Σπάρταθλον* είναι ένας ιστορικός υπερμαραθώνιος που λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο στην Ελλάδα, στο τέλος Σεπτεμβρίου. Είναι ένας από τους πλέον δύσκολους αγώνες υπεραποστάσεων παγκοσμίως και, παράλληλα, πολύ μεγάλου ενδιαφέροντος λόγω του ιστορικού του υπόβαθρου. Το *Σπάρταθλον* αναβιώνει τα βήματα του Φειδιππίδη, ενός αρχαίου Αθηναίου δρομέα μεγάλων αποστάσεων, ο οποίος το 490 π.Χ., πριν από τη μάχη του Μαραθώνα, εστάλη στη Σπάρτη να ζητήσει βοήθεια στον πόλεμο που διεξήγαγαν οι Έλληνες με τους Πέρσες.

Πηγή: <http://www.spartathlon.gr/el>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ / ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Στο 6^ο βιβλίο της *Ιστορίας του Ηροδότου*, ο ιστορικός αναφέρει ότι η πρώτη ενέργεια των Αθηναίων στρατηγών πριν τη μάχη του Μαραθώνα, και ενώ ακόμα βρίσκονταν στην Αθήνα, ήταν να στείλουν έναν επαγγελματία δρομέα μεγάλων αποστάσεων, έναν «ημεροδρόμο», τον Φιλιππίδη ή Φειδιππίδη, στη Σπάρτη να ενημερώσει για τον περσικό κίνδυνο και να ζητήσει βοήθεια. Ο δρομέας διένυσε την απόσταση μέσα σε λιγότερο από δύο ημέρες και μετά την αρνητική απάντηση των Σπαρτιατών επέστρεψε στην Αθήνα για να πολεμήσει στο Μαραθώνα. Το επεισόδιο αυτό πρέπει να είναι, σε γενικές γραμμές, αληθινό και γιατί το αναφέρει ο Ηρόδοτος, αλλά και γιατί ο πρωταγωνιστής του ήταν ημεροδρόμος, δηλαδή επαγγελματίας δρομέας μεγάλων αποστάσεων.¹

¹ <http://followodyseus.culture.gr/Portals/54/Material/Telika/Dimokratia/Marathonas.pdf> (τελευταία επίσκεψη: 15/7/2017), *Η μάχη του Μαραθώνα: Ιστορία και θρύλος*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα, 2010.

Η ιστορία αυτή ενέπνευσε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 έναν Βρετανό σμήναρχο της Βασιλικής Αεροπορίας της Αγγλίας (RAF) και ελληνολάτρη, τον John Foden. Ο Foden, δρομέας μεγάλων αποστάσεων ο ίδιος, αποφάσισε να διανύσει μαζί με τέσσερις συναδέλφους του την απόσταση που περιγράφει ο Ηρόδοτος για να διαπιστώσει αν μπορεί ένας σύγχρονος άνθρωπος να καταφέρει μέσα σε λιγότερο από δύο ημέρες να φτάσει στη Σπάρτη εκκινώντας από την Αθήνα. Μετά τη διάνυση της απόστασης μέσα σε 36 ώρες, ο Foden οραματίστηκε την καθιέρωση ενός διεθνούς υπερμαραθωνίου. Έτσι, το Σεπτέμβριο του 1983 διοργανώθηκε το πρώτο Διεθνές Σπάρταθλον. Από τότε μέχρι σήμερα, κάθε χρόνο, αθλητές από όλες τις χώρες του κόσμου έρχονται στην Αθήνα για να συμμετάσχουν στο Σπάρταθλον που διοργανώνεται σε ανάμνηση της πορείας του Φειδιππίδη².

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ:

Για την **Α΄ και τη Β΄ Γυμνασίου** προτείνονται τα εξής ερωτήματα-θέματα προς συζήτηση:

1. Το Σπάρταθλον είναι ένας υπερμαραθωνίος και περιγράφεται ως η πιο δύσκολη διαδρομή στον κόσμο. Οι συμμετέχοντες προέρχονται από όλον τον κόσμο. Βασικό κίνητρο για τη συμμετοχή τους είναι το ίδιο το βίωμα της διάνυσης μιας τέτοιας διαδρομής μέσα σε 36 ώρες και όχι η υλική ανταμοιβή. Η επιβράβευση εκείνων που κατορθώνουν να τερματίσουν έγκαιρα είναι τα απερίγραπτα συναισθήματά τους – και ένα κλαδί ελιάς και λίγο νερό από τα χέρια μιας Σπαρτιάτισσας. Με αφορμή αυτή τη διαπίστωση, μπορεί να ξεκινήσει μια συζήτηση με τους μαθητές και τις μαθήτριες για το τι διαφοροποιεί τη συγκεκριμένη διοργάνωση από άλλες μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, όπως είναι, για παράδειγμα, οι Ολυμπιακοί Αγώνες.
2. Ας προσπαθήσουμε να κάνουμε μια μερική σύγκριση ανάμεσα στις σημαντικές αθλητικές διοργανώσεις της αρχαιότητας, όπως ήταν τα Ολύμπια, και τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες. Συχνά αναφέρεται ότι στην αρχαιότητα όσοι αγωνίζονταν σε πανελλήνιους αγώνες το έκαναν για την τιμητική διάκριση και μόνο. Όσο κι αν η διάκριση, η δόξα και οι τιμές που απονέμονταν στους νικητές αποτελούσαν ένα ιδιαίτερα σημαντικό μέρος της επιβράβευσης, οι ιστορικοί που μελετούν αυτή την περίοδο τονίζουν ότι οι νικητές των αγώνων απήλαυαν και αρκετών υλικών προνομίων, π.χ. κέρδιζαν την ισόβια σίτισή τους από την πόλη, τους δινόταν εφάπαξ ένα αρκετά μεγάλο ποσό κ.ά. Κάποιοι ολυμπιονίκες, μάλιστα, συμμετείχαν και σε άλλους τοπικούς αγώνες, στους οποίους τα έπαθλα ήταν χρηματικά. Επίσης, δεν ισχύει η διαδεδομένη αντίληψη ότι στην αρχαιότητα σημασία δεν είχε η νίκη αλλά η συμμετοχή σε έναν αγώνα. Αντιθέτως, όσοι έχαναν ένιωθαν μεγάλη ντροπή και αντιμετώπιζονταν από τους συμπατριώτες τους με μεγάλη σκληρότητα. Τέλος, ας τονίσουμε ότι στην αρχαιότητα οι αθλητικοί αγώνες απευθύνονταν μόνο στους ελεύθερους άνδρες κατοίκους ελληνικών πόλεων-κρατών.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, μπορείτε να σκεφτείτε κάποια θετικά στοιχεία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων σε σχέση με τους αγώνες στην αρχαιότητα; Κατά την άποψή σας, ποιο είναι το πιο αρνητικό στοιχείο των σύγχρονων αθλητικών διοργανώσεων και του σύγχρονου αθλητισμού εν γένει;

Ζωή Σπανάκου (επιμ.), *Ηρόδοτου Ιστορίες* (μτφρ. από τα Αρχαία Ελληνικά), Α΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2008: 54-55.
² <http://www.spartathlon.gr/index.php/el/the-spartathlon-race-el/historical-information-el>

3. Η άθληση στην αρχαιότητα ήταν στενά συνδεδεμένη με την καλλιέργεια της ψυχής, προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος. Πολλοί φιλόσοφοι, διανοητές και συγγραφείς της αρχαιότητας, όπως ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Ισοκράτης, ο Ξενοφώντας κ.ά., τόνιζαν τη σημασία της γυμναστικής για τη διάπλαση και τον εξευγενισμό του πνευματικού κόσμου του ανθρώπου και, κατ' επέκταση, για τη διαμόρφωση σωστών και ηθικών πολιτών.

Θεωρείτε ότι αυτή η αντίληψη για τον αθλητισμό ισχύει και σήμερα; Πώς νομίζετε ότι επηρεάζει η άθληση τον ψυχισμό των ανθρώπων γενικά, και ειδικότερα μέσα από τις προσωπικές ιστορίες που αφηγείται το ντοκιμαντέρ *36 ώρες για τη Σπάρτη*; Έχετε κάποια σχετική, προσωπική εμπειρία την οποία θα θέλατε να μοιραστείτε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας;

Για τη **Γ' Γυμνασίου** προτείνονται τα εξής ερωτήματα-θέματα προς συζήτηση:

1. Η αρχαιότητα, στις πολλαπλές εκφάνσεις της, έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης δυτικής σκέψης και αντίληψης για τον κόσμο από την Αναγέννηση και μετά, ιδίως στη διάρκεια του Διαφωτισμού. Ποιες αξίες και ιδέες συνυφασμένες με την άθληση στην αρχαιότητα θεωρείτε ότι ενέπνευσαν τους διανοούμενους του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και γιατί;
2. Ο 19ος αιώνας έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ιστορικούς ως ο αιώνας του εθνικισμού και των εθνικών κρατών. Η ανάπτυξη εθνικής ιδεολογίας και η καλλιέργεια της εθνικής ταυτότητας χαρακτήρισε και διαπέρασε σταδιακά σχεδόν όλους τους τομείς της ζωής και της καθημερινότητας των κατοίκων του δυτικού κόσμου. Εκπαίδευση, αθλητισμός, εργασία, ακόμα και μόδα και ψυχαγωγία έφεραν πάντα ένα εθνικό πρόσημο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, πώς ερμηνεύετε την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στα τέλη του 19^{ου} αιώνα; Τι σημασία είχε αυτό το γεγονός για τα ευρωπαϊκά κράτη και ποια σημασία απέδωσαν οι διανοούμενοι του ελληνικού κράτους στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων και την τέλεσή τους στην Αθήνα;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΩΣ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το σενάριο χωρίζεται σε δύο υποενότητες. Η πρώτη αφορά ερωτήσεις που διερευνούν την κατανόηση του ντοκιμαντέρ και η δεύτερη απαρτίζεται από εργασίες δημιουργικής γραφής.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 1-2 διδακτικές ώρες.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Το ύφος και το είδος των ερωτήσεων του συγκεκριμένου φυλλαδίου επιτρέπει τη χρησιμοποίησή του με πολλαπλούς τρόπους, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών, το επίπεδό τους και το διαθέσιμο διδακτικό χρόνο. Ένας προτεινόμενος τρόπος βασισμένος στην «ομαδοσυνεργατική μέθοδο» είναι ο εξής: Τα παιδιά της τάξης χωρίζονται σε τρεις ομάδες των 4 ατόμων. Κάθε ομάδα απαντά μια (προκαθορισμένη) ερώτηση από κάθε ενότητα, π.χ.: η ομάδα Α απαντά τις ερωτήσεις Α1, Β1, η ομάδα Β τις ερωτήσεις Α2, Β2, η ομάδα Γ τις ερωτήσεις Α3, Β3 και όλες οι ομάδες απαντούν τη Β4.

Σε κάθε περίπτωση, θα ήταν καλό να εξοικονομηθεί χρόνος ώστε τα παιδιά να απαντήσουν κάποιες ερωτήσεις από την ενότητα της δημιουργικής γραφής και να παρουσιάσουν τις απαντήσεις τους στην τάξη.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΥΛΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί εκπαιδευτικά στο πλαίσιο του μαθήματος των Νέων Ελληνικών της Α΄ Γυμνασίου (Ενότητα 8, Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες), της Β΄ Γυμνασίου (Ενότητα 7, Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής, υποενότητα για το άγχος) αλλά και της Γ΄ Γυμνασίου, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποια άμεσα σχετιζόμενη θεματική ενότητα.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ: Ανάλογα με την τάξη και το επίπεδο των μαθητών, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει ποιες εργασίες θα αξιοποιήσει και ποιες όχι.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα **36 ώρες για τη Σπάρτη** δημιουργήθηκε από την ANEMON PRODUCTIONS με αποκλειστική δωρεά από το ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
Σχεδιασμός σχεδίων μαθημάτων Ιστορίας, Νέων Ελληνικών και Αρχαίων Ελληνικών ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ (Δρ Ιστορίας) | Σχεδιασμός σχεδίων μαθημάτων Φυσικής Αγωγής ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ (Δρ Φυσικής Αγωγής) | Επιμέλεια ενότητας Διατροφής ΑΝΤΩΝΙΑ ΜΑΤΑΛΑ (Καθηγήτρια Ανθρωπολογίας της Διατροφής)
Υπεύθυνη προγράμματος ΔΑΝΑΗ ΑΝΕΖΑΚΗ | Οργάνωση Παραγωγής ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΕΠΠΑ | Παραγωγοί ΡΕΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ & ΓΙΟΥΡΙ ΑΒΕΡΩΦ
Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντικής και Εργασιακής Ιατρικής Prolepsis (για τα θέματα διατροφής) & το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Η ταινία **36 ώρες για τη Σπάρτη** βασίζεται στο ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους **Ultra: The Real Marathon** | Σκηνοθεσία BALAZS SIMONYI | Παραγωγή BALAZS SIMONYI & LASZLO JOZSA | Παραγωγή HBO EASTERN EUROPE & SPEAKEASY | Συμπαράγωγή ANEMON PRODUCTIONS

ΤΟ 36 ΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΠΑΡΤΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΜΕ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ

